

Вінницька О. А.

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

Важливою складовою економічного успіху підприємств в сучасних умовах є правильний вибір стратегії та тактики функціонування. Дослідження статистичних даних, що мають безпосереднє відношення до кінцевого результату такого вибору, а також проведення детального аналізу фінансового стану підприємств дозволяють зробити висновок про те, що пошуки можливості підвищення ефективності та результативності їх функціонування вимагають розробки принципово нових стратегічних напрямів і відповідних тактичних підходів до здійснення діяльності.

Саме тому аналіз, який ґрунтується на вивченні даних про фінансовий стан підприємства та результати його діяльності у минулому з метою оцінки майбутніх умов і результатів, відіграє надзвичайно важливу роль в системі управління господарюючими суб'єктами. Неважко зауважити, що головним завданням такого аналізу є зниження неминучої невизначеності, пов'язаної з прийняттям економічних рішень, орієнтованих на майбутнє [12, с. 7].

При цьому, на думку О.С. Кузьміна, А.Г. Загороднього, Л.С. Гром'яка, загальна структура процесу визначення (планування) результатів повинна включати аналіз навколишнього середовища, результатів діяльності підприємства, факторів впливу на них [9, с. 71].

У широкому розумінні аналіз фінансового стану може бути використаний як інструмент обґрунтування короткострокових економічних рішень, доцільності інвестицій, засіб оцінки професіоналізму та якості управління, спосіб прогнозування майбутніх результатів.

Визначення аналізу фінансового стану, враховуючи його взаємозв'язок з найзагальнішими видами аналітичної діяльності, не є вичерпним, оскільки погляди вчених і практиків при його формулюванні суттєво відрізняються.

Так, оцінка фінансового стану підприємства як спроможності здійснення тих чи інших операцій у визначених умовах, відокремлених рамками економічного механізму, на думку О. С. Вартанова, припускає дослідження потенціалу його економічної активності [3, с. 7].

Це достатньо складна та клопітка робота, яка потребує поглибленого вивчення поведінки підприємства при здійсненні діяльності в даних конкретних умовах. На нашу думку, частіше викликає інтерес рівень фінансового стану, зафіксований з одної сторони, визначеним моментом часу, а з іншої - відповідним цьому моменту фіксованим набором значень показників, що як найповніше можуть відображати існуючий потенціал підприємства, а також його можливість здійснювати той чи інший крок по відношенню до інших суб'єктів взаємовідносин.

Важливим завданням у цьому випадку є визначення можливості (наявності альтернативи) кращої організації діяльності. І якщо така можливість існує, тоді відповідний алгоритм аналізу дозволить оцінити ймовірність дій підприємства у зовнішніх по відношенню до нього умовах, які складаються на даний момент часу.

Однією з причин цього, на наш погляд, стало невміння спрогнозувати можливі зміни у оточуючому середовищі, відкоригувати власну стратегію з урахуванням цих змін та вчасно запобігти впливу несприятливих факторів, що здатні суттєво знизити фінансову стійкість підприємства. Практично відсутньою була дієва система внутрішнього моніторингу, націлена на виявлення певних індикаторів погіршення фінансового стану [4].

Слід зауважити, що врахування альтернативних можливостей є поняттям не новим. Воно широко використовується в світовій практиці, причому виникає воно в системі бухгалтерського обліку. Наприклад, в Данії при обліку витрат використовують методику розрахунку "втрачених можливостей" і вона базується на аналітичних прийомах обчислень.

Фінансовий стан – це важлива характеристика підприємства, що відображає результати господарської діяльності та визначає його фінансову спроможність. Результати аналізу фінансового стану дозволяють формувати відповідну фінансову політику та розробляти заходи, спрямовані на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання [1].

Фінансовий стан підприємства - це узагальнююча якісна характеристика і вона повинна відображати наявність (потенціал), розміщення фінансових ресурсів та ефективність їх використання, але для цього необхідно враховувати можливість застосування поряд з показниками фінансової діяльності, що є на даний момент загальноприйнятими, також розрахунок відносних синтетичних показників та їх граничних значень.

В більшості випадків фінансовий стан підприємства залежить від структури засобів та джерел їх фінансування, що відображаються в бухгалтерському балансі. Під впливом різних факторів на підприємстві може скластись незадовільна структура бухгалтерського балансу (питома вага кожної статті в загальному підсумку балансу).

На нашу думку, це такий стан майна та зобов'язань боржника, коли за рахунок належного йому майна неможливо забезпечити своєчасне виконання зобов'язань перед кредиторами через недостатній рівень ліквідності майна підприємства - боржника. При цьому загальна вартість вказаного майна може бути рівною загальній сумі зобов'язань або перевищувати її. Незадовільна структура бухгалтерського балансу, на думку В. В. Сопка, яку ми повністю підтримуємо, говорить про те, що підприємство фінансово нестійке [13, с.2-8].

Зауважимо також, що це концептуальне питання стосується не лише структури бухгалтерського балансу по відношенню до складу активів підприємства, але й його капіталу і зобов'язань.

В умовах ринку фінансова самостійність підприємств, з одного боку, вимагає розробки нових підходів до фінансового забезпечення діяльності, а з другого, виникає велика кількість зовнішніх і внутрішніх користувачів

фінансової інформації й звітності, мета й потреби яких різні.

Призначення фінансової звітності, виходячи з цього, полягає в тому, щоб максимально згладити суперечності між інтересами різних користувачів, а отже концептуальні основи теорії обліку та звітності повинні ґрунтуватися на врахуванні допустимої межі уніфікації звітних форм.

А.І. Ковальов характеризує "фінансовий стан" як найважливішу характеристику економічної діяльності підприємства у зовнішньому середовищі, яке визначає конкурентоздатність підприємства, його потенціал в діловому співробітництві, а також оцінює, в якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів щодо фінансових та інших відносинах" [7, с. 4].

Дещо по іншому трактує це поняття А. М. Поддєрьогін, зокрема, він вважає, що "фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, яке є результатом взаємодій всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів" [11, с. 282].

В працях вчених А.М. Бондарєвої, Ю.А. Вериги, В.А. Гаврилової, В.М. Беленької [2, с.195; 5, с.21-22; 6, с.32] "фінансове становище (стан) підприємства" характеризується розміщенням та використанням засобів (активів) та джерел їх формування (власного капіталу та зобов'язань, тобто пасивів).

Однак ряд науковців, в тому числі М.Я. Коробов, вважають, що під фінансовим станом підприємства слід розуміти міру його забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями [8, с. 151]. Тобто, фінансовий стан підприємства слід розуміти як забезпеченість господарського суб'єкта власними та позиченими засобами, можливість та ефективність їх використання в даних економічних умовах.

На наш погляд, фінансовий стан підприємства - це якісна характеристика, яка визначається системою показників, обраних конкретним замовником (користувачем) аналізу, що дозволяє висвітлити результати фінансово-господарської діяльності підприємства. При цьому необхідно зазначити, що система параметрів та перелік показників не можуть бути раз і на завжди встановлені.

Характерною ознакою аналізу фінансового стану є комплексне і системне дослідження фінансової діяльності підприємств, оцінка ефективності виробничо-фінансової діяльності та ринку, а також діагностика та пошук резервів і можливостей їх мобілізації.

Література:

1. Бержанір І. А., Вінницька О. А., Гвоздей Н. І. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства, *Молодий учений*. № 2. 2018. С. 682-686.
2. Бондарєва А. Аналіз фінансового стану підприємства. Різні методики та підходи, *Наукові записки. Серія : економіка*, 2001, № 7. с. 194 - 197.
3. Вартанов А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия:

организация и методология, М. Финансы и статистика, 1991. 80 с.

4. Вінницька О.А., Шмалюх А.І. Теоретичні аспекти коефіцієнтного аналізу при оцінці фінансового стану підприємства. Економіко-управлінські та інформаційно-аналітичні новачі в будівництві: матер. Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 23-24 травня 2019 р. (КНУБА)). С.187-189.

5. Верига Ю., Подольская В. Методология анализа финансового положения потребительского общества, *Бухгалтерский учёт*, 1995, № 1. с. 20 – 23.

6. Гаврилова В.А., Беленькая В.Н. Методика оценки финансового положения предприятия в условиях рынка, Санкт Петербург : СПГФИ, 1992. 89 с.

7. Ковалёв В.В. Финансовый анализ, М.: Финансы и статистика, 1996. 412 с.

8. Корнієнко Т. О., Чвертко Л. А. Механізм управління економічною безпекою як детермінанта забезпечення стійкого розвитку підприємства. Підприємницька модель економіки та управління розвитком підприємства: матер І Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Житомир, 08-09 листопада 2018 р.), Житомир, 2018. С. 129 – 132.

9. Коробов М.Я. Фінанси промислового підприємства : Підручник. К.: Либідь, 1995. 160 с.

10. Курсом реформ – облік 2000: Навчально-практичний посібник. Ч.11. Дніпропетровськ : ТОВ “Баланс-клуб”, 2000. 294 с.

11. Поддєрьогін А.М., Буряк Л.Д., Нам Г.Г. та ін. Фінанси підприємств. Підручник. 3-тє видання, перероблене та доповнене. К.: КНЕУ, 2000. 460 с., іл.

12. Розенберг А.Д. Использование баланса для анализа кредитоспособности, *Деньги и кредит*, 1991 с. 37 – 40.

13. Сопко В.В. Методика анализа баланса предприятия. К.: Лоран, 1994. 24 с.

Гаврилова Н. В.

канд.екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Управління стратегічним розвитком підприємства вкрай складний процес, без реалізації якого неможливий розвиток підприємств, адже воно включає постійний аналіз, моніторинг середовища організації як зовнішнього, так і внутрішнього. Успішне управління стратегічним розвитком підприємства повинно ґрунтуватись на виробленому концептуальному підході з урахуванням стратегічних змін.

Управління стратегічним розвитком підприємства включає в себе зовнішнє середовище, рідше внутрішнє, чітко продумані заходи як відповідь на виклики середовища, і можливість врахування непередбачених обставин. Серед основних обставин на які слід особливо звернути увагу є зміна соціально-економічних і політичних умов, насиченість ринку, поява нових конкурентів у галузі економічної діяльності, законодавчі обмеження, зміна партнерів та постачальників сировини і матеріалів, зміна керівництва підприємства, поглинання іншою компанією. З метою ефективного функціонування